

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ

www.narodnopozirote.rs

Издаје Народно позориште у Београду

22. новембар

**ДАН
ПОЗОРИШТА**

**ПРВИ
РОЂЕНДАН
МУЗЕЈА
НАРОДНОГ
ПОЗОРИШТА**

ЈЕСЕН ИСПУЊЕНА ДОГАЂАЈИМА, ГРАЂЕВИНСКИМ РАДОВИМА И ОПТИМИЗМОМ

Почетак који обећава

Иако је у току адаптација Сцене „Раша Плаовић“, Народно позориште не смањује своје активности. Централни догађај у октобру је, свакако, била београдска премијера „Кањоша Мацедоновића“, аутора и редитеља Виде Огњеновић, која је остварена у копродукцији са Град-театром Будва, где је у јулу постигла изванредан успех, који се, како се и очекивало, поновио и пред београдском публиком.

Балет је у завршници припрема за светску праизведбу представе „Александар“ у кореографији Роналда Савковића, а Опера најављује прославу 20 година уметничког рада маистра Ане Зоране Брајовић, са представом „Севилски берберин“ 24. новембра.

Због великог броја догађаја којима ћемо ове године прославити

Дан позоришта, рођендан ћемо славити 21. и 22. новембра, када ћемо обележити и прву годишњицу Музеја и отворити адаптирану Сцену „Раша Плаовић“, премијером представе „Зли дуси“ по чувеном роману Достојевског. Драматизацију и режију потписује Тања Мандић Ригонат, драматург је Славко Милановић, сценограф Александар Денић, костимограф Бојана Никитовић, кореограф Анђелија Тодоровић, композитор Ања Ђорђевић, о сценском говору брине др Љиљана Мркић Поповић, а дизајн звука је начинио Зоран Јерковић. Улоге тумаче: Игор Ђорђевић, Борис Комненић, Горан Јевтић, Ненад Стојменовић, Милутин Милошевић, Слободан Бештић, Александар Срећковић, Зоран Ђосић, Бранко Видаковић, Душанка Стојановић Глид, Соња Колачарић / Данијела Штајнфелд, Александра Николић, Вјера Мујо-

вић, Љума Пенев, Марија Бергам, Вања Милачић, Добрила Стојнић, Данијела Угреновић.

Следећа премијера на истој сцени се предвиђа за децембар, а биће то „Неспоразум“ Албера Камипа, у преводу Мире Димитријевић. Представу режира Вељко Мићуновић који је начинио и избор музике, драматург је Жељко Хубач, сценограф Весна Штрбац, костимограф Марина Меденица, сценски говор потписује Љиљана Мркић Поповић, а сценски покрет Тамара Антонијевић. У представи играју Љиљана Благојевић, Вања Ејдус, Марија Вицковић, Михаило Лађевац и Милан Гутовић. Премијера ће бити у децембру.

У новембру нас очекују и гостовање „Каролине Нојбер“ из Зајечара, 200. представа „Кир Јање“ (обће снимати РТС), гостовања, пробе, представе, прославе...

Сцена „Раша Плаовић“

**ЗЛИ
ДУСИ**

**Т. М. Ригонат
по роману
Ф. М. Достојевског**

**ПРЕМИЈЕРА
22. новембар**

ПОЗОРИШНЕ
НОВИНЕ

Историја
НОВОСТИ

ПОПУСТ

ПРИ КУПОВИНИ КАРТЕ

20%

ЈУБИЛЕЈИ У ОПЕРИ

Првакиња опере Јелена Влаховић је почела обележавање 25 година уметничког рада сусретом са колегама, пријатељима и обожаваоцима који су тог, 20. октобра, испунили Музеј Народног позоришта до последњег места. А на Великој сцени, 24. новембра, представом „Севилски берберин“, својих 20 година уметничког рада ће прославити диригент Ана Зорана Брајовић.

Ј. С.

ЈАДРАНКА ЈОВАНОВИЋ У АМЕРИЦИ

Првакиња наше Опере Јадранка Јовановић одржала је током октобра успешну мини турнеју по Америци. Прослављена уметница, уз клавиру пратњу Николе Рацкова, серију наступа је отворила у дворани престижног Кенеди центра у Вашингтону, а потом су уследили концерти у Кливленду, Њујорку и Чикагу.

М. Б.

НАГРАДЕ УБУС-а

Соња Вукићевић, некадашња солиста нашег Балета, а већ дуго и врстан кореограф и редитељ, овогодишња је носилац Награде за животно дело коју додељује Удружење балетских уметника Србије. Ово значајно признање, као и Награда „Димитрије Парлић“ која је ове године

припала кореографу Едварду Клугу за плесну представу „Божанствена комедија“, уручено је у Фоајеу II галерије у недељу, 23. октобра.

Ј. С.

АДАПТАЦИЈА СЦЕНЕ „РАША ПЛАОВИЋ“

У оквиру фазне реконструкције, 7. октобра су почели радови на адаптацији Сцене „Раша Плаовић“ чије је отварање планирано за 22. новембар. Досадашње мобилно гледалиште, чија је вредност милион динара, Позориште је поклонило ромском Театру „Sunо е Romengo“ из Нових Карловаца. Нова сцена ће имати 295 места, а за њену обнову ресорно министарство издвојило је укупно 25 милиона динара. Министар културе Предраг Марковић обišао је радове 25. новембра.

М. Б.

МЛАДЕ УМЕТНИЦЕ У КОПЕНХАГЕНУ

Сопран Марија Митић и мецосопран Ива Профаца, наступиле су 10. октобра на сцени Српског културног центра при амбасадри Србије у Копенхагену. Младе уметнице, уз клавиру пратњу пијанисте Владимира Глигорића, извеле су популарне оперске арије из дела Чајковског, Штрауса, Шумана, Бабића, Биничког, Рахмањинова, Пучинија, Маснеа, Росинија...

М. Б.

РАЗГОВОР С ПОВОДОМ | ЕГОН САВИН

Задовољан сам реакцијом публике

Нови театар (Új Színház) из Будимпеште, гостовао је у среду, 12. октобра на Великој сцени, са драмом „Шума“ Николаја Островског, у адаптацији и режији Егона Савина.

Глумачку екипу представе, која је премијерно изведена 16. априла ове године и у међувремену освојила неколико значајних награда на Фестивалу комедије у Мађарској, београдска публика је испратила срдчним аплаузом. Ово гостовање, реализовано у оквиру Протокола о сарадњи између два позоришта који су 1. јула ове године потписали управници Божидар Ђуровић и Иштван Марта, Савин у разговору за Позоришне новине оцењује као успешно, али и напомиње да му је веома жао што није било више публике. „Захваљујем се Народном позоришту што је уложило труд да ово гостовање буде реализовано и што је београдска публика имала прилику да види продукцију којом сам и ја лично веома задовољан“, каже Савин.

Какве су биле реакције мађарских уметника, да ли су и њихови утисци позитивни?

Да. Причао сам са њима после представе. Нису имали никакве замерке. Њима је, такође, било веома важно да се овде покажу у добром светлу, пошто они уважавају Београд као позоришни центар. Драго ми је да је и публика била задовољна, рекао бих, чак и више него што сам очекивао. Захваљујући томе, цело гостовање је у њиховим очима имало смисла, поготову ка-

да се узме у обзир и тако леп пријем на који су овде наишли.

„Шуму“ сте пре неколико година веома успешно поставили и у ЈДП-у. Међутим, ова поставка је урађена сасвим другачије?

Народном позоришту. Нисам желео да правим било какав „соруpaste“, односно да се понављам. То би било потпуно неприхватливо, и због уметника са којима сам радио представу у Београду, и због њихових колега у Будимпешти. Ово је слободнија инсценација, у којој сам радњу изместио у шездесете године прошлог века. То је време Хрушчова, када је тоталитарна власт још увек била изузетно јака и када је неколицина људи, моћника, држала целу земљу под својом влашћу.

Интересантно је да сте у веома близак период, педесете године прошлог века, изместили и збивања у представи „Дервиш и смрт“ с којом ће Народно позориште 22. децембра узвратити гостовање. Реч је о једној ангажованој, политичкој представи која оштрим тоном прича о послератном периоду Брозове Југославије. Колико је та тема блиска мађарској публици?

Када је пре неких тридесетак година роман преводен на све језике света, преведен је и на мађарски. Међутим, то ништа не мора да значи и не могу да претпоставим каква ће бити рецепција. Но, у сваком случају, уздам се у позоришну вредност и у то да је комад осмишљен и да се игра довољно уз-

будљиво да и гледаоцу који не зна ништа о Мешу Селимовићу или роману, може бити привлачан. Много тога ће зависити и од превода. То је толико леп језик и толико су лепе реченице да ће, уколико не буде доброг превода, бити изгубљено много од задовољства гледања.

Ово је први пут да сам исти комад урадио на два потпуно различита начина. Дакле, ова инсценација нема никакве везе са оном коју сам урадио у Југословенском драмском позоришту. Драго ми је што је Светлана Бојковић, која је у београдској представи играла Гурмишску, била на овој представи у

М. Безбрадица

ИНТЕРВЈУ | ИГОР ЂОРЂЕВИЋ

Ђоковић је наш Кањош

У размаку од само месец дана, глумац Игор Ђорђевић представиће се љубитељима позоришне уметности у две нове, веома значајне, улоге. Богатој биографији испуњеној разноврсним ликовима попут Алберта („Милева Ајнштајн“), Клаудија („Хамлет“), Аскера Хусе („Хасанагиница“), Ижеа („Рибарске свађе“), Андреја Сергејевича Прозорова („Три сестре“), Пентеја („Баханткиње“), те насловним ликовима у представама „Дон Жуан“, „Фигарова женидба и развод“, „Цар Едип“ и другим, 22. октобра је прво дописао Кањоша Мацедоновића у истоименом комаду Виде Огњеновић, а 22. новембра то ће урадити и са Николајем Всеволодовичем Ставрогином, централном фигуром у делу Достојевског „Зли дуси“, које ће у драматизацији и режији Тање Мандић Ригонат бити премијерно изведено на адаптираној Сцени „Раша Плаовић“.

Кањош је у новом читању, за разлику од оног од пре 22 године када је први пут изведен, добио неке потпуно другачије, актуелне обрисе?

Оно што ме је „на прву лопту“ највише фасцинирало код овог сјајног текста, било је то „расклапање“ јунаштва и мита о јунаштву. Али, то није ни једина, ни главна тема ове представе. Код Кањоша су ме највише занимали ти његови разноврсни таленти и способност сналажења у тешким ситуацијама, његова хвалисавост и његова добра душа. Заиста се осећам привилеговано, јер сваки глумац сања да игра такав лик.

Другим речима, он је, заправо, дошао у наше време и наше околности, да нам покаже све ожиљке које је успут добио, али и ко смо ми и какви смо... Колико смо се, у међувремену, променили?

Мало. Чак и то мало чини ми се да није „на боље“. Наша новина историја и садашњост коју живимо је толико политична, сложена, па је услед тога и наш однос према свету веома фрустрирајући и збуњујући. Никако да се одлучимо: разум или емоције. Тако и себе видимо у односу на свет. Да ли нас они мрзе зато што смо сувише лепо и талентовани, па нам завиде, или зато што смо то и заслужили, или је то само лоша срећа да смо на путу интереса великих? Али, утисак мржње и завере је све доминантнији. Данас је мало Кањоша. Дакле, вештих и паметних људи који ће нас представити мимо нових стереотипа о нама и извући неку корист. Новак је, ре-

цимо, наш Кањош. Месец дана, глумац Игор Ђорђевић представиће се љубитељима позоришне уметности у две нове, веома значајне, улоге. Богатој биографији испуњеној разноврсним ликовима попут Алберта („Милева Ајнштајн“), Клаудија („Хамлет“), Аскера Хусе („Хасанагиница“), Ижеа („Рибарске свађе“), Андреја Сергејевича Прозорова („Три сестре“), Пентеја („Баханткиње“), те насловним ликовима у представама „Дон Жуан“, „Фигарова женидба и развод“, „Цар Едип“ и другим, 22. октобра је прво дописао Кањоша Мацедоновића у истоименом комаду Виде Огњеновић, а 22. новембра то ће урадити и са Николајем Всеволодовичем Ставрогином, централном фигуром у делу Достојевског „Зли дуси“, које ће у драматизацији и режији Тање Мандић Ригонат бити премијерно изведено на адаптираној Сцени „Раша Плаовић“.

Роман „Зли дуси“, чији је главни покретач радње управо Ставрогин, објављен је давне 1871. године. Колико се ова представа дотиче нашег времена?

Дотицаће се свакога времена, док је људи на овоме свету. Достоевски је геније, зато што је све време ни пи-

Три дана уочи премијере у Београду, „Кањош Мацедоновић“ је изведен на 20. данима Зорана Радмиловића у Зајечару, а после представе, фестивалски жири је доделио нашем саговорнику Награду „Зоранов брк“ за најбољу глумачку бравуру. „Радујем се овој награди, јер сам глуму уписао баш због Зорана Радмиловића. Пошто у мојој родној Тополи не постоји театар, једина веза коју сам имао са позориштем била је видео касета ‘Радован Трећи’. Она је била моје позориште, а Зоран мој омиљени глумац. То је и данас. У ‘Кањошу’ сам, у једној сцени, одао мали омаж Зорану, имитирајући његов ход“, каже Ђорђевић.

сац. Његова главна тема у свим романима је човек. Човек и његова потрага за слободом. Ставрогин, рецимо, исто тражи слободу, али ону ирационалну и безумну, ону која га тера да прелази границе које су дате човеку. Позадина „Злих дуса“ је политичка. Ту су анархисти, нихилисти, револуционари који би да мењају свет и његов наопаки поредак. Нема ту никакве ренесансе, већ само религиозне смрвљености, патње и муке.

Ове две улоге, које су веома комплексне, извесно време сте спремали паралелно.

Било је захтевно, али не и напорно. Напор улажем само у нешто што морам, а не волим да радим. А оба лика мене заиста инспиришу и занимају, тако да сам и Кањоша и Ставрогина радио са лакоћом, али темељно, и трудећи се да их не раздвојим и неком не посветим више пажње. Све је ствар организације. Она је, рекао бих, врло битна и жи-

вотна дисциплина.

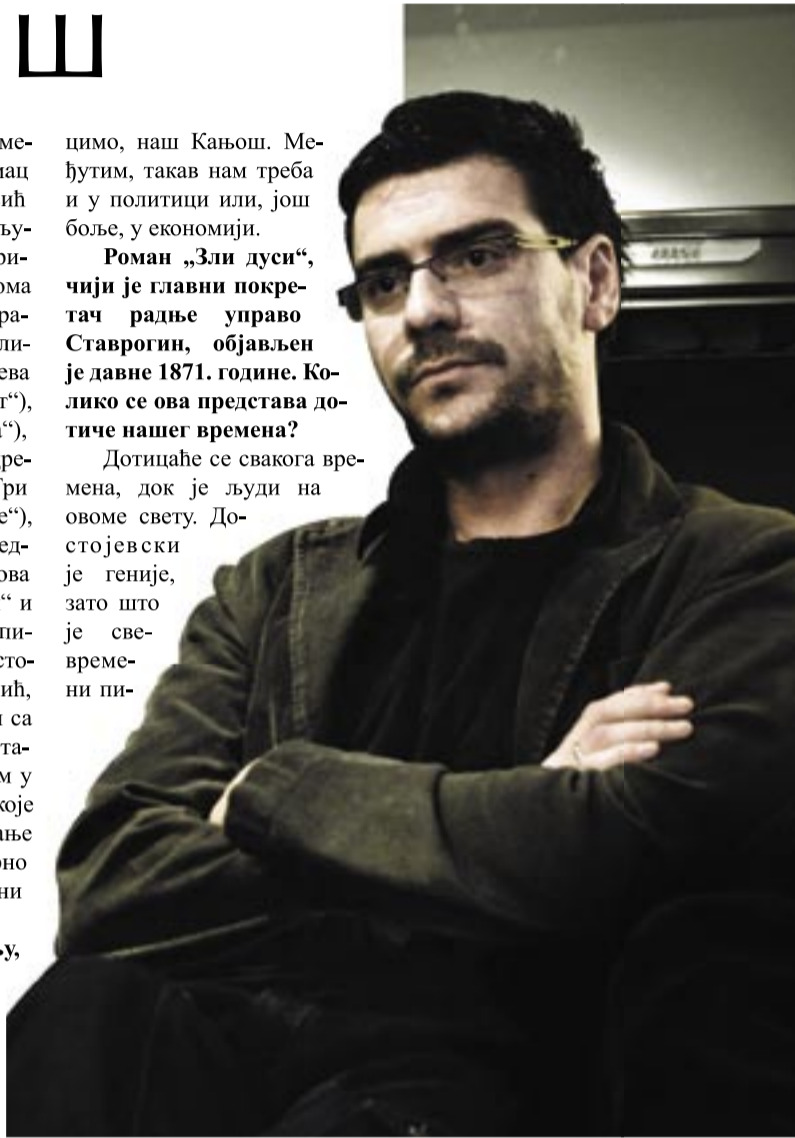
Већина глумаца тврди да су им негативци, сурови ликови, много инспиративнији од оних других. Да ли је то и Ваш став?

Да, и мислим да је то зато што је суровост ближа животу. Али, то да је зло маркантније, привлачније и „сценскије“ од доброг, велика је „навлакуша“. Склон сам веровању да сви ми имамо и једнога и другога у себи.

Глумци, када су у питању улоге, обично имају неку своју „листу жеља“. Имате ли је и Ви?

Бићу искрен, по цену да звучим мало гордо: сад је немам. Имао сам стварно среће да до сада радим и доказујем себе у великим улогама. За већину имам да захвалим својој најдражој професорки Види, и не само њој. Сада бих мало да „охладим“ од позоришта. Седзону, две. Видећемо...

■ Микојан Безбрадица ■

НОВЕМБАР 2011.

• ПРВА ПОСТАВКА
аутор Зорица Јанковић
• ПОЗОРИШНИ ПЛАКАТ ФЕРЕНЦА БАРАТА
изложба постављена у сарадњи са Позоришним музејем Војводине, аутор Љиљана Динић

ТРИБИНА

10. 11 | 11.00 ОКРУГЛИ СТО – НАРОДНА КУЛТУРА И КУЛТУРНА ПОЛИТИКА СРБИЈЕ, у организацији Балканкулт фондације

СУСРЕТИ

15. 11 | 18.00 ЕГОН САВИН, редитељ
24. 11 | 18.00 МИЛАН ПАЛИШАШКИ, архитекта

КОНЦЕРТ

29. 11 | 18.00 МЛАДЕН ДРЕНИЋ, виолина

22. 11 | 11.30 ПРОСЛАВА ПРВЕ ГОДИШЊИЦЕ МУЗЕЈА И ОТВАРАЊЕ ИЗЛОЖБЕ „СТЕВАН СРЕМАЦ, АКАДЕМИК И АКАДЕМАЦ“

изложба направљена у сарадњи са Народним музејем из Ниша, аутори Зорица Јанковић и Јован Младеновић

ПРОМОЦИЈЕ

30. 11 | 18.00 Милош Црњански, ДРАМЕ, у издању Задужбине Милоша Црњанског

ОТВОРЕНА ВРАТА

12. и 26. 11 | 11.00 и 13.00 часова

Музеј Народног позоришта у Београду. Тел: 328 44 73

СЕЋАЊЕ НА БОРУ

Поводом годишњице смрти, у четвртак 6. октобра, у Музеју Народног позоришта је одржано сећање на редитеља Борислава Бору Григоровића (1928–2010). О уметничком и животном путу признатог редитеља говорили су његова кћерка Ана, драматург Славко Милановић, театролог Рашко Јовановић, драмски писац и театролог Радомир Путник и глумци Небојша Дугалић, Соња Јауковић и Ружица Сокић. М. Б.

ИЗЛОЖБЕ НА ФЕСТИВАЛИМА

У оквиру пратећих манифестација Шестог позоришног фестивала „Театар у једном дејству“, који је одржан у Центру за културу Младеновац, 5. октобра је отворена изложба „Великани Народног позоришта на поштанским маркама“. Иста поставка ће бити доступна и нишкој публици од 1. до 7. новембра, као део пратећег програма Првог балканског позоришног фестивала глумачких остварења ГЛУМБАЛ, а наш Музеј се на 20. данима Зорана Радмиловића у Зајечару, представио изложбом „Савремена костимографија на сцени Народног позоришта“.

Р. П. Н.

РАДОВИ ФЕРЕНЦА БАРАТА

Изложба „Позоришни плакат Ференца Барата“, ауторке Љиљане Динић, отворена је у среду, 12. октобра, у Музеју Народног позоришта у Београду. Изложбу, коју су заједнички организовали наш и Позоришни музеј Војводине, у сарадњи са Заводом за културу Војводине, отворио је директор тог завода, Тибор Вајда.

Р. П. Н.

У СУСРЕТ БЕОГРАДСКОЈ, АЛИ И СВЕТСКОЈ ПРАИЗВЕДБИ НА ВЕЛИКОЈ СЦЕНИ НАРОДНОГ

Роналд Савковић поставља

Роналд Савковић нам за Позоришне новине прича како је по завршетку веома успешне играчке каријере храбро ушао у потпуно нови свет уметности. Од кореографских почетака у балету „Transparente“, из његовог опуса издвајамо кореографије за представе „Медеја“ и „Антигона“ у режији Томажа Пандура, изведене на Фестивалу „Мерида“ у Шпанији, затим „Сумрак богова“ премијерно изведен почетком ове године, такође у режији Пандура, „Звезде XXI века“ за Бољшој театар, „Симфонија тужних песама“ и др. Ексклузивно нам открива да после Београда одлази у Скопље, где ће поставити своју кореографију балета „Самсон и Далила“, на музику Сен-Санса. На питање да ли је само коинциденција то што га константно прате теме и личности из античке Грчке, искрено одговара да, као меланхолик, дубоко у себи има потребу да прича о емоцијама као што су самоћа, туга, те да га ових дана изузетно инспиришу Брухови „Виолински концерти“, тако да је можда на помолу и нека нова кореографија...

Пре нешто више од годину дана урадили сте кореографију за Пандурову „Симфонију тужних песама“, на музику пољског композитора Хенрика Горецког (Henryk Mikolaj Górecki). У овој импресивној продукцији Државне опере из Берлина савремена сценографска решења су у потпуности инкорпорирани у кореографију. Како сте доживели рад на овој представи која, кроз причу о чувеном иконописцу Андреју Рубљову, између осталог говори о „руској души“?

Ту представу бих свакако издвојио као потпуно нови облик балетског израза. Уз драмски приступ балетском делу, правили смо неки нови жанр. Представа је рађена по мотивима филма Андреја Тарковског „Андреј Рубљов“. Првобитна инспирација била је прича о сликару који ствара иконе, али не на дрвету, већ на људима, на земљи... Такође, директно је рађена за Владимира Малахова, који и сам живи окружен иконама у свом стану. Велики изазов је представљала и сценографија за чију је реализацију заслужна група „Нумен“. Направљена је од дванаест огромних дрвених панела који се паралелно померају, стварају покретне слике, тако да сценографија постаје још један извођач на сцени.

Слободно могу да кажем да сам радио кореографију и за зидове, јер су они уводили играче или их изводили са сцене. Овом продукцијом смо стварно померили границе досадашњег приступа ба-

да се дочарају руски ритуали, неки пагански обичаји... Видимо и трудне девојке које носе хлеб, а то представља поглед у будућност. О овоме говорим због симболике коју до сада у балетским

представи „Антигона“ која је летос изведена у Шпанији, на коју сам веома поносан.

Иза Вас је богата играчка каријера, рад са великим кореографима, низ улога из самог врха балетског репертоара. Напустили сте сцену када сте били најзрелији као играч, веома популарни, а и даље веома млади. Да ли сте се заувек опростили од те стране сцене?

Нисам баш потпуно сигуран, али мислим да јесам. Није лако донети такву одлуку, и она није баш спонтано дошла. Иза мене је много тешких позоришних сезона које веома „троше“ играча. Са друге стране, посматрао сам и старије колеге које нису могле да схвате да је дошао крај. Мислим да сваки уметник мора да зна када је време да се повуче. Велики уметник мора да нестане када је најбољи, односно да оде када је најјачи. Као, на пример Марлен Дитрих или Грета Гарбо, које су отишле када су биле најбоље и такве остале у сећању публике. Повукао сам се после једног од извођења мог омиљеног балета, „Оњегин“ у Кранковој кореографији. То није било обележено као мој званични опроштај од играчке каријере, али сам то осетио, интимно, у души.

Занимљиво је и то како сте постали кореограф. Били сте готово принуђени на то...

Једном приликом су моју партнерку и мене позвали да наступимо на Гала концерту у сиднејској Опери. Представа је била хуманитарног карактера, али ни један кореограф није желео да уступи своје дело без надокнаде. Остали смо тако без модерне нумере, и онда је мој тадашњи менаџер предложио да ја направим кореографију. Тако је настао мој први pas de deux, под називом „Transparente“, и свечано је био изведен у Аустралији. Када смо то приказали у Берлину, постало је изузетно популарно. Одмах сам добио понуду да радим целовечерњи балет.

Иако је од тада прошло свега неколико година, иза Вас је неколико изузетних кореографских остварења. Тренутно сте у завршној фази рада на балету „Александар“, овде у Народном позоришту. Да ли сте се плашили замке коју носе позната тема из далеке прошлости и изузетно значајна историјска личност?

Ову идеју носим у себи већ годинама. Искрено, бојим се епских балета, великих прича. Ипак, та форма даје ширину, ве-

РОНАЛД САВКОВИЋ

Рођен у Риједи, где је завршио балетско школовање. Као првак балета ангажован у Словенском народном гледалишту у Марибору, Хрватском народном казалишту у Загребу и Државној опери у Берлину. Остварио велики број првих улога у класичном, неокласичном и модерном репертоару. Сарађивао са најзначајнијим светским кореографима. Улоге: „Лабудово језеро“ (у кореографским верзијама: П. Барт, Р. Нурејев, В. Кофтун, Д. Парлић), „Жизела“ (П. Барт), „Крцко Орашчић“ (П. Барт), „Бајадера“ (Р. Нурејев, В. Малахов), „Успавана лепотица“ (Р. Нурејев), „Копелија“ (И. Сертич), „Ромео и Јулија“ (П. Барт), „Дон Кихот“ (П. Барт, В. Васиљев), „Манон“ (К. Макмилан), „Оњегин“ (Ц. Кранко), „Силфиде“ (М. Фокин), „Пепељуга“ (В. Малахов), „Серенада“, „Ballet Imperial“, „Чайковски – pas de deux“, „Аполон и музе“ (Баланшин), „Теме и варијације Хајдна“ (Т. Тарп), „Fearful Symmetries“ (П. Мартинс), „Ein Lindentraum“ (У. Шолц), „Ring um den Ring“ (М. Бежар), „Силвија“ (Ф. Аштон), „No Step on Grass“ (И. Фавиер), „Without Words“ (Н. Дуато), „Return to the Strange land“ (Ј. Килијан), „Le Lac de fee“ (П. Лакот), „Rin um der Ring“ (М. Бежар), „Steptekst“, „In the Middle Somewhat Elevated“, „The Second Detail“ (В. Форсајт), „Чайковски“ (Б. Ејфман).

Наступао је са значајним примабалеринама као што су: Полина Семионова, Нађа Саидакова, Орели Дипон, Маргарет Илман, Штефи Шерцер, Беатрис Кноп, Лариса Лежњина, Диана Вишњева, Бетина Тил, Бојана Ненадовић, Виара Начева. Остварио је низ гостовања широм света, а у Народном позоришту у Београду наступао је више пута у балетима „Дон Кихот“ и „Лабудово језеро“. Носилац је значајних признања, Специјалне награде Владимира Васиљева на такмичењу у Перму, Награда Хрватске академије наука и уметности и Хрватског народног казалишта из Загреба, Награде Superstar of 21 Century (Њујорк, 2007. и 2008). Последњих пет година се веома успешно бави кореографијом.

летским представама, не само кроз модерно сценографско решење, већ и кроз драматургију, кореографију и режију. Објаснићу ово кроз неколико детаља – девојке које глуме „Диорове секретарице“, како их ми зовемо, носе праве штикле, обучене су у Шанел костиме, и тако стилизоване, у рукама носе тесто, брашно, прљају се. То је урађено са намером

представама нисмо гледали колико у драмским. За све је свакако заслужан ауторски тим који, поред мене, чине редитељ Томаж Пандур, драматурзи Ливија Пандур и Дарко Лукић, и, наравно, костимографкиња Ангелина Атлагић. И даље ме у стваралаштву прати та симболика, монументална сценографија, архитектура на сцени, као, на пример, у

СВЕЧАНОСТИ ПОВОДОМ ДАНА ПОЗОРИШТА

понедељак
21. новембар у 12.00
Велика сцена

ПЛАШИМ СЕ ДА СЕ
СВЕ РАЗУМЕ

филм
Пурише Ђорђевића
о Јиржију Менцлу
(затворена пројекција)

понедељак
21. новембар у 19.00
Велика сцена

ПРОМОЦИЈА
ФОТОМОНОГРАФИЈЕ
И ОТВАРАЊЕ
ИЗЛОЖБЕ
ФОТОГРАФИЈА
„СКРИВЕНА
ЛЕПОТА“

аутора Дине Јонсен
(под покровитељством
Народног позоришта,
Теленор фондације и
Академије уметности)

уторак
22. новембар у 11.30
Музеј Народног
позоришта

ПРОСЛАВА ПРВЕ
ГОДИШЊИЦЕ МУЗЕЈА
НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА
И ОТВАРАЊЕ ИЗЛОЖБЕ
„СТЕВАН СРЕМАЦ,
АКАДЕМИК И АКАДЕМАЦ“

изложба у сарадњи са
Народним музејем
из Ниша
аутори Зорица Јанковић и
Јован Младеновић

уторак
22. новембар у 12.00
Велика сцена

ДАН ПОЗОРИШТА

уторак
22. новембар у 20.00

ОТВАРАЊЕ
АДАПТИРАНЕ СЦЕНЕ
„РАША ПЛАОВИЋ“

уторак
22. новембар у 20.30
Сцена „Раша Плаовић“

ЗЛИ ДУСИ
ПРЕМИЈЕРА

Т. М. Ригонат
по роману
Ф. М. Достојевског

ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ

балет о Александру Македонском

лике могућности на сцени. Причу о Александру Великом је немогуће испричати у потпуности, у супротном би балет трајао најмање дванаест сати. Иза мене су обимна истраживања, студиозан рад. А онда сам одједном летосеби поставио питање да ли је све то уопште истина или само мит. Зато сам се одлучио за симболику, сцене нису балетски стереотипне, већ једноставно остављају могућност да сваки гледалац има свој доживљај, своју верзију. Због тога сам у представу убацио и измишљену улогу Времена, јер оно пише и брише догађаје. Определио сам се за потпуно савремени приступ у свим елементима кореографије, сценографије, костимографије. Ипак, не бежим ни од традиционалних утицаја као што су грчке фреске, позориште Кабуки, Катакали театар. Трагам за минимализмом који у себи носи суштину, што проналазим у Буто облицима јапанског позоришта. Све ми је то неопходно да бих испричао причу о Александру.

Александар Македонски је веома слојевита личност – војсковођа, полубог, љубавник, освајач света. На који сегмент сте се посебно фокусирали у драматуршком приступу?

Александра чине људи који га окружују. Они га праве Великим, стално га уздижу (наводно су сви клечали када би он пролазио). И сам је био уверен да је син Бога. Мој приступ подразумева да га људи чине бољим, јачим. Живео је између ратова. У том периоду је владао мир, али је њега константно пратио немир. Он га је и водио у нови рат. Кључна реч која га карактерише

је немир. Није он бирао свој живот. Александар је велики меланхолик, гладан је знања и стално трага за непознатим. У исто време је и емотиван и хладан, одлучан и радикалан. Од малих ногу је показивао те црте карактера. Све што је радио било је са много страсти, и ратни походи и љубавне везе. Можда помало причам и аутобиографску причу...

Представу „Александар“ постављате ексклузивно за наш Балет. Зашто сте се одлу-

Премјеру балета „Александар“, коју очекујемо 15. новембра 2011, на нашу сцену поставља млади, креативни ауторски тим који долази из Берлина – кореограф Роналд Савковић, костимографкиња Јелена Милетић и сценограф Лукас Лерх. У представи учествују солисти и ансамбл Балета.

чили да светско прайзвођење буде баш у Београду?

Пре свега, због значаја имена Александра Великог за ово подручје. Значи, овде не говорим о потенцијалу ансамбла, о техничким могућностима позоришта. Мислим на словенску душу, немир у срцу који влада у овдашњем народу. Београдски ансамбл је спонтано реаговао на музику из представе. Њихов сензибилитет ми говори да могу да доживе и оживе моје идеје. Изузетно је важно са ким ћеш да

делиш свој сан... Александрове идеје су претеча глобализације, велике Европе без граница. Није освајао територије, већ срца људи. Овдашњи људи то осећају, властити немир препознају у њему. Зато сам ја овде.

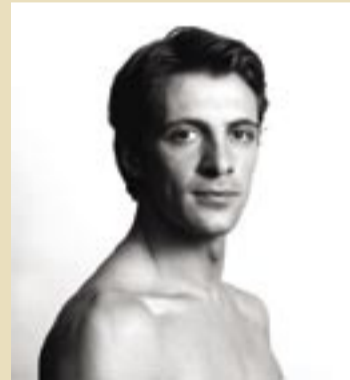
Аристотел је био Александаров учитељ. Да ли успевате да свој филозофски приступ пренесете играчима и тако на извесан начин постанете њихов „учитељ“?

Да, али уз константан и напоран рад. Као што сам истакао, већ годинама се бавим проучавањем ове теме и зато се трудим да им та своја знања пренесем што више. Ово је потпуно нови приступ и начин рада за играче. Они већ углавном имају утемељене начине игре, тако да радимо и на тим променама. Говорим им и о пласирању енергије, концентрацији, фокусу. Такође, веома ми је помогло и то што сам до сада много радио са глумцима. Играчи улазе у свет који им је потпуно непознат. Између осталог, мислим и на глумачке задатке које сам им поверио. Велику пажњу посвећујемо развоју улоге. Суштински, кроз глуму развијају играчки део. Мислим и да сам направио добру поделу. Покушавам да из њих извучем и део приватног карактера. Оно што им је можда помало чудно су веома кратке, ефектне сцене, филмске брзине. Сигуран сам да ће публика на сцени видети неке сасвим нове играче, што је и мој циљ, да се отворе на другачији начин јер ова представа то захтева. Такође, циљ ми је да привучем и неку нову публику. У томе ћу сигурно успети, јер радим са најбољим играчима Народног

Мила Драгичевић,
примабалерина

Роналда познајем од раније, посебно као колегијалног и пожртвованог партнера на сцени. Заједно смо наступали у „Лабудовом језеру“. Први пут сарађујем са њим као кореографом и овај пројекат је велики изазов за мене. Улога Олимпије коју тумачим дошла је баш у право време. После низа одиграних рола класичног репертоара, радим нешто што ми открива широк дијапазон могућности отварања на сцени, а посебно ми одговара и глумачки задатак који ми је поверен. Самим тим је моја улога богатија и комплекснија, а сматрам да сам сада у фази уметничке зрелости која ће ми отворити нове путеве.

Јован Веселиновић,
солиста

Не могу много да говорим о својој улози јер сам још у процесу припрема, али тумачити лик Александра даје велике могућности за истраживање. Кореограф је веома креативан и његове идеје су потпуно фантастичне. И то што на неки начин лута кроз време, али и на специфичан начин представља Александра као данашњег борца који живи у свом свету, а људи око њега га праве великим. Занимљив приступ који играчу отвара нове светове.

Ана Павловић,
примабалерина

Мој први сусрет са Роналдом био је на сцени. Он је свакако играч који никада не оставља равнодушним. Сада су нам улоге другачије, и представља ми велико задовољство да радим са њим као кореографом. Пробе су креативне, атмосфера је изузетно радна, али у исто време опуштена. Свака проба ми је драгоценост, као брушење дијаманта, полако се кристалише моја улога. Мени, као уметници, изузетно одговара улога Роксане, стилски представља нешто што веома волим, али је и велики изазов јер је потпуно другачија од свега што сам до сада радила.

позоришта. Много ми помаже и моја уметничка сарадница, Ани-на Станчу. Волим да кажем: „Ја сањам, а она је паметна“. Ова представа ће бити права историја плеса. Идемо од чисте класике до театра Пине Бауш, ту су и

„шпиц патике“ и штикле, акробатика... Баш каква је и сам живот Александра Великог био – један огроман круг, препун динамике и наглих обрта.

■ Бранкица Кнежевић ■

ВЕЛИКИ ЈУБИЛЕЈ ВЕЛИКЕ ПРЕДСТАВЕ

Кир Јања 200 пута

Стерија је, уз Нушића, наш највећи комедиограф; српска публика највише воли и најрадије гледа комедију; Егон Савин је један од наших савремених редитеља који највеће домете даје у себи својственим непоновљивим читањима класичног репертоара; Предраг Ејдус је врхунски глумац... Све су ово свима познате констатације. А заједнички именитељ им је – „Кир Јања“ на сцени Народног позоришта. С друге стране, неспорна је истина и да, кад је уметност а нарочито позоришна у питању, не постоји рецепт за успех. У случају „Кир Јање“, претходно поменуте премисе, свесрдно помогнуте бардовима наше сцене – сценографом Герославом Зарићем, костимографом Бојаном Никитовић, композитором Ксенијом Зечевић, те Надом Блам, Тамаром Вучковић, Лепомиром Ивковићем, Миленком Павловићем и Михајлом Викторовићем – резултирале су представом чији сјај не бледи, ево већ скоро деветнаест година.

Када је, непосредно по добијању Стеријине награде и Награде „Бојан Ступица“ за режију Стеријиног комада „Лажа и паралажа“ у Српском народном позоришту, Егон Савин почео на нашој сцени да режира

другу популарну комедију нашег великог комедиографа, „Кир Јања“, одмах се осетило да се догађа нешто значајно. Око сцене и у сали било је из пробе у пробу све више „техничара“. А зна се, ако они гледају пробе, то је сигуран знак да је представа добра. Предраг Ејдус, првак Дrame Народног позоришта, правио је, по речима тадашњег управника Виде Огњеновић, „антологијску улогу, у стилу Питера О’ Тула и Лоренса Оливијеа“. А после премијере, која је била 25. децембра 1992, о с в а н у л и су наслови: „Сензација на Тргу“, „Кир Јања у небеским Висинама“...

Критичари су писали да је представа „ненадан, сензационалан догађај“, да су се „висока креативна фреквенција редитеља, глумца, сценографа, костимографа и композитора напросто, лепотом и изражајношћу, магичношћу и интелигенцијом, утапали у наша срца и памег тако да ће нам импресивност овог дела остати заувек у крипти сећања“. И тако је, после чувених Пере Добринови-

ћа и Чича Илије Станојевића с почетка, на самом крају двадесетог века Предраг Ејдус остварио креацију која ће остати у историји нашег театра уписана златним словима, јер је „Кир Јању уздигао до неслућених театарских висина, надвио над најсуптилније дубине људске трагике (...) невиђеном прецизношћу, минуциозношћу у грађењу сваког детаља Кир Јањиног лика“.

Учетвртак, 3. новембра, представа „Кир Јања“ слави своје 200. извођење. Овај несвакидашњи догађај ће забележити и камере РТС, те ће, у одложеном емитувању, чувену представу моћи да виде гледаоци у целој земљи.

А онда, „плусак“ награда и признања: „најзначајније остварење у култури за 1992“, најбоља представа у 1993. (уз „Маску“ Црњанског у режији Н. Миливојевића, по избору позоришних критичара ТВ Београд и свих београдских листова), три Стеријине награде (Савину, Ејдусу и Зарићу), награда публике за најбоље глумачко остварење на Позорју (Ејдус), Награде Народног позоришта (Ејдус и Зарић), Похвале Народног позоришта (Нада Блам за улогу Јуце и Бојана Никитовић за костим).

Потом, представа наставља свој дуговечан, постојан живот: стоту

представу „Кир Јања“ је прославио дан уочи седмог рођендана, 24. децембра 1999, сто педесету 21. априла 2006. и сад, ето, 200. извођења. Укупно више од 70000 гледалаца, на матичној али и на сценама широм Србије, као и у иностранству: у Бечу, у Акцент театру 1998, у Бања Луци, Куманову и Скопљу 2002, те у Чикагу, у North Shore Art Center 2006. (било је то прво гостовање Народног позоришта у САД).

Предраг Ејдус у насловној, као и Лепомир Ивковић у улози Нотароша одиграли су свих 200 представа, док су се у осталим улогама смењивали: Јуца – Нада Блам и Нела Михаиловић; Кир Дима – Миленко Павлов, Бошко Пулетић, Раде Миланић и Пеђа Милетић; Катица – Тамара Вучковић, Златија Ивановић, Милена Ђорђевић, Данијела Томовић Пауновић и једном Лидија Стевановић; Петар – Михајло Викторовић, Борис Андрусевић, Богдан Михајловић, Јанош Тот, Бошко Пулетић, Србољуб Милин и једном Тома Трифуновић.

■ Јелица Стевановић ■

„ХЕДА ГАБЛЕР“ ПОБЕДИЛА У МЛАДЕНОВЦУ

Кад се пружи шанса

Драма „Хеда Габлер“ Народног позоришта у Београду, у режији Снежане Тришић, најбоља је представа овогодишњег Позоришног фестивала „Театар у једном дејству“ у Младеновцу, одлучио је жири.

У образложењу жирија којим је председавао позоришни критичар Владимир Стаменковић, а чланови су били глумица Ана Софреновић и редитељ Милорад Ђокић, између осталог стоји: „Прилазећи слободно Ибзену, али без тежње да се његов текст насилно актуелизује, бришући из њега оно што је декларативно а не доприноси развоју ликова и радње, редитељка Снежана Тришић је, уз помоћ глумца, пре свега Наташе Нинковић у насловној улози и Небојше Дугалића као Ејлерта Левборга, сачинила

снажну, драматичну, живу представу која на нашу сцену враћа у живот једно велико, класично драмско дело“.

„Постоји много фестивала и награда у нашој земљи и региону али неке од њих издваја чврст концепт и мисија. Они имају одређен и суштствен тематски оквир који се формира кроз критеријуме селекције и избор жирија“ – каже у изјави за Позоришне новине редитељка и напомиње да јој је, када је прочитала најаву Фестивала у Младеновцу, одмах било јасно због чега је „Хеда Габлер“ у селекцији. Према њеним речима, част је бити у конкуренцији са представама које су настале по делима великих аутора, уз помоћ неких врхунских глумаца којима се искрено диви и појединих редитеља чији рад веома поштује (овогодишња тема Фестивала „Идентитет“, окупила је представе „Елијахова столица“ Југословенског и „Као кроз стакло“

Београдског драмског позоришта, „Господин“ Атељеа 212, „Ја и ти“ Битеф театра и „Инес де Кастро“

Народног позоришта Ужице).

„То је било довољно, а све друго нас је пријатно изненадило и

дало нам повода да прослаavimo. Награда за најбољу представу, једина награда Фестивала у Младеновцу, најважније је и највеће признање за колективни ангажман глумачке екипе, ауторског тима, управе позоришта, редитеља и осталих сарадника. Као таква, она је за мене пре свега врхунац заједничког рада, промишљања и процеса кроз који смо прошли, а затим сатисфакција за даљи рад, лични развој и јачање самопоуздања, што је младим редитељима увек од велике помоћи. Надам се да ова награда може да укаже да се са редитељима млађе генерације мора ризиковати и не остављати их увек у алтернативним просторима и поделама (што подржавам и поштујем када је реч о избору а не принуди), далеко од класике, сцене, позоришта, великих задатака и изазова. Надам се да ће ова заједничка награда коју је заслужи-

но добила цела екипа свима нама отворити нове могућности и донети нове радости, задатке и креативне изазове“, скромно истиче млада уметница.

Она подсећа да представа „Хеда Габлер“ успешно комуницира са публиком и наглашава да је у овим временима распродата сала „још једна велика и важна награда, коју добијамо сваког месеца“.

„Волела бих да нам се отворе врата за гостовања на фестивалима у Србији и региону али и изван њих, и да, на пример, одемо на Фестивал Ибзена, који се одржава сваке друге године у Ослу и окупља најзначајније продукције Ибзенових дела из целог света. Искрено, волим да померам и прелазим границе и увек ми се чини да су овакви скокови добри јер доносе нова искустава, изоштравају критеријуме, руше предрасуде, размењују ставове и идеје, преиспитују их и померају нас из локалне колотечине“, истиче Снежана Тришић.

Р. П. Н.

ЛИЧНОСТИ БЕОГРАДСКОГ БАЛЕТА (19) / ПИШЕ МИЛИЦА ЗАЈЦЕВ

ФЕЉТОН

Вишња Ђорђевић – свака представа премијера

Вишња Ђорђевић је рођена у Панчеву 1938. године. Средњу балетску школу „Лујо Давичо“ је завршила у класи Симе Лакетића и Соње Ланкау. У београдском Балету играла је од 1956, најпре мање солистичке, а убрзо главне улоге. Памте се њене креације у класичном репертоару („Лабудово језеро“, „Жизела“, „Зачарана лепотица“, „Крцко Орашчић“), у савременим балетима („Бахчисарајска фонтана“, „Спиритуел“, „Блудни син“, „Ондина“, „Абракасас“, „Ана Карењина“) као и у домаћим делима („Охридска легенда“, „Човек пред огледалом“, „Напуштене“, „Кинеска прича“, „Катарина Измаилова 77“...).

Са Народним позориштем је гостовала на позорницама Европе и Азије, а посебне успехе је постигла у Барселони, Техерану, Единбургу и Лозани. Самостално је наступала у Напуљу, Паризу (у трупи Милорада Мишковића) и на Куби. На телевизији је забележила преко 200 наступа, од којих се посебно издвајају праизвођење „Маске црвене смрти“ Ивана Јефтића у кореографији Владимира Логу-

нова и једини телевизијски балет, „Под земљом“ кореографа Димитрија Парлића, на музику Станојла Рајичића. Београдска ТВ је снимила и посебну емисију – портрет Вишње Ђорђевић.

Највише је радила са Парлићем, често истовремено као протагониста и као асистент. Изразито лирског темперамента, са техничком сигурношћу и одмереношћу, била је подједнако успешна као грациозна Аурора, достојанствена Царевна, нежна и етерична Жизела, али и страствена јунакиња балета „Човек пред огледалом“. Ова дисциплинована, пожртвована, изузетно професионална примабалерина, са зрелошћу се отвара као најлепши цвет. Њене драмске играчке креације у поставкама Димитрија Парлића, Шчедриновој „Ани Карењиној“ и Бручијевој „Катарини Измаиловој 77“ (којом је 1977. године обележила 20-годишњицу уметничког рада), уметнички су врхунци који остају изузетне, трајне вредности у нашој балетској уметности.

После активног бављења балетском уметношћу на сцени, посветила се репетиторском раду, најпре преносећи Парлићеве кореографије, али и стварајући соп-

ствене. Са великим успехом је од 1988. била уметнички директор балетског ансамбла ХНК у Сплиту, где је својим знањем, ауторитетом, али и пожртвованошћу и љубављу према младим, таленто-

ваним балеринама и играчима, од играчког ансамбла са маргина наше балетске уметности, створила угледан уметнички корпус. За сплитски Балет Ђорђевићева је креирала сопствене кореографије „Отело, рубац“, „Дездемона“ и „Какофонија“, а поставила је и „Копелију“, „Жарптицу“ и „Петрушку“, као и балетске делове у операма „Моћ судбине“ и „Бал под маскама“, те драмама „Платонов“ и „Опера за три гроша“. За време њеног мандата, са овим ансамблом су радили и врхунски кореографи попут Млакаревих, Шпаремблека, Логунова... Веома младе сплитске балерине Ведрана Остојић, Милка Хрибар и Бруна Реић, захваљујући раду са Вишњом Ђорђевић, постале су примабалерине, а млади румунски играч Константин Тешча је под њеним будним, стручним оком, постао првак београдског Балета, изузетне емоционалне и техничке упечатљивости. Поред тога, поставила је „Копелију“ у Приштини и за ТВ Београд кореографисала краће играчке секвенце у музичким емисијама.

Са великим ентузијазмом се годинама бавила унапређивањем статусног положаја београдских балетских уметника, и захваљујући њој је обновљен рад УБУС-а (који је промишљено водила у два мандата), установљена угледна годишња награда за кореографију која носи име Димитрија Парлића, основан Фестивал кореографских минијатура...

Вишња Ђорђевић је, разуме се, носилац многих награда за своје играчке интерпретације, добитница је Награде за животно дело као и признања за изузетан допринос култури наше земље. Она и данас ствара нове, младе балерине, предаје им своја драгоцене искуства, учи их како се треба понашати од балетске сале до позорнице, саветује да никад не мисле да постоји завршетак у грађењу балетских ликова, јер свака нова представа отвара нове могућности. И стога жели да и нове генерације балетских уметника усвоје њено мишљење да је свака представа премијера, и да и за три гледаоца који дођу да их гледају, треба играти као да је гледалиште пуно.

(наставиће се)

СЛОЈЕВИТА ЛИЧНОСТ МИЛАНА ГРОЛА (1) / ПИШЕ ЗОРАН Т. ЈОВАНОВИЋ

ФЕЉТОН

Син свог народа и своје епохе

Позоришне новине су на крају прошле сезоне донеле последњи од 15 наставака фељтона у којем је наш познати театролог, Зоран Т. Јовановић, говорио о значајним позоришним реформама које је у своје време покренуо Милан Грол, чиме је многим нашим читаоцима скренуо пажњу на овог, свакако неправедно заостављеног позоришника. Зато, настављамо причу о њему.

У познавање слојевите личности Милана Грола (1876–1952) и његовог разнородног опуса за мене траје двадесетак година. После припреме три књиге његових критика, студија и есеја, тематски распоређених – „Из позоришта преткумановске Србије“ (2004), „Позоришне критике и есеји“ (2007) и „Кроз књиге и догађаје“ (2010), уследила је, сасвим спонтано и природно, завршена студија о његовом делу.

Шта рећи на крају дугог истраживања, испуњеног дилемама и бројним искушењима током неизвесног трагања за често недостајућом документацијом? Човек данашњег времена остаје запањен пред обиљем књижевних, позоришних, уметничких тема које је Грол обрађивао. Укратко: недовољан је период од неколико година васкрсавања његовог, пре свега, позоришног дела, да би се оно целокупно вратило у духовну историјску вертикалу овог народа.

Зашто је било скрајнуто? Зашто је било до недавно ван основних токова проучавања наше

свеукупне културне, а посебно позоришне историје? Можда је прави разлог дубоко запретен у неразумљивим и парадоксалним токовима нашег културног развоја, у нашој духовној инертности, у пословичном непоштовању претходника културног развоја. Можда у свему томе и у још нечему ...

На личност Милана Грола битно су утицале епоха и средина у којима се формирао и школовао – буран крај XIX и почетак XX века у Србији, пад династије Обреновића и „Периклова ера“ започета 1903. демократским променама, те скромна занатлијска породица на Дорћолу, сиротињском крају Београда. Његова генерација ће дати више истакнутих личности јавног и књижевног живота, школски другови су му Јован Скерлић, Александар Белић, Милан Ракић. Факултетско образовање стиче на Великој школи, код Богдана Поповића, с којим доцније постаје сарадник и пријатељ.

Веомо рано улази у јавни, политички и културни живот Срби-

је. Од младости његов рад обележава двојство: ангажман на политичкој сцени и видно учешће у јавном и културном животу, на тој једва видљивој линији која раздваја уметност и политику, све до после Другог светског рата када ће његов политички положај диктирати и принудно одсуство из јавног и културног живота. Осим штампања његове последње књиге позоришних портрета, неколико месеци пре смрти (1952), уз два-три књижевна осврта на њу, о Гролу готово пола века нема ни речи у српској културној јавности. Тако ће његово књижевно дело, а посебно његов позоришни ангажман – као дугогодишњег управника Народне позоришта у Београду, позоришног и књижевног критичара, бити прећутано, скрајнуто, потиснуто готово у заборав. Крајем XX века долази до идеолошких промена у политичком животу Србије и Гролово име, посебно после појаве „Лондонског дневника“ (1990), почиње све чешће да се јавља у штампи, да се среће на страницама стручних и научних публикација.

Уметничко и књижевно дело Милана Грола, тог „несмиреног и несмирљивог на једном месту човека из Позоришта“, како сам себе карактерише, ни после више од педесет година од његове смрти није целовито проучено и оцењено. Није му одређено ни право место у књижевној историји, као што му није дато ни заслужено место у историји српског позоришта.

Поред позоришта, Грол је интензивно пратио јавни и културни живот у Србији, као уредник дневних листова и књижевних часописа, књижевни критичар, управник Коларчевог народног универзитета. Али поред тога, напоредо теку и његове политичке активности: као један од првака Демократске странке, на њено чело долази пред сам Други светски рат који ће, као члан Југословенске владе, провести у емиграцији. По завршетку рата биће опет, кратко, у власти, да би дефинитивно био спречен да јавно и политички делује.

(наставиће се)